

Koncepcja funkcjonowania Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Różewicza we Wrocławiu

A. Zarys strategii

Miejska Biblioteka Publiczna to kolos na kształt ośmiornicy, którego odnóża docierają do niemal całego obszaru Wrocławia, z ogromnym potencjałem, który może stać się bardzo ważnym środkiem i narzędziem do realizacji – poza swoimi statutowymi i klasycznymi celami – ważnych z perspektywy współczesności wyzwań stających przed społeczeństwem dziś i jutro. Potencjał MBP to ludzie, baza lokalowa i możliwości. Połączenie tych trzech aspektów daje ogromne możliwości i wpisuje się w ideę Wrocławia – miasta otwartego, rozwijającego się i dbającego o swoich mieszkańców.

Poniżej przedstawiam kilka kierunków rozwoju, w których potencjał MBP mógłby zostać konsumowany (w perspektywie pięcio- i dziesięcioletniej).

Eko-biblioteki

Wyzwania związane z klimatem są jednymi z najważniejszych, z jakimi przyszło się nam mierzyć. Każde miejsce, działanie, zachowanie powinno być przepełnione troską i faktyczną walką o zmianę zachowań, przyzwyczajęń, zmniejszenie śladu węglowego. Biblioteki (ze swoim zasobem lokalowym, zasobem ludzkim) mogą i powinny wykorzystać swój potencjał do wprowadzania realnych zmian. Dziać się to powinno zarówno na polu edukacji, jak i faktycznych zmianach infrastrukturalnych (optymalizacja eksploatacji lokali w kierunku energooszczędności i zazieleniania świata).

Cel: wpisanie działalności i funkcjonowania bibliotek w ideę Wrocław nie marnuje, współpraca z ekspertami i środowiskiem NGO's, aktywistów i wypracowanie modelu funkcjonowania adekwatnego do współczesnych potrzeb; wdrażanie i upowszechnianie idei i koncepcji szeroko rozumianego ZERO WASTE (lodówki społeczne, wymiana odzieży, bookcrossing).

Rodzina

Relacje, wspólnota, bycie dla siebie wzajemnie, życie razem – są to aspekty kluczowe dla społeczeństwa, jednocześnie przeżywające głęboki kryzys. Wsparcie dobrych relacji społecznych w każdy możliwy sposób staje się jednym z wyzwań stających przed nami

wszystkimi (patrz: Rok Dobrych Relacji we Wrocławiu). Wsparcie rodziców w byciu rodzicami, odpowiedź na zbierającą żniwa depresję u dzieci, fale samobójstw i prób samobójczych u dzieci, przemoc – to dramaty i realne problemy, którymi borykamy się jako społeczeństwo.

Na tym tle biblioteki są i mogą stać się przestrzenią i środowiskiem jeszcze bardziej wspierającym relacje społeczne ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia rodziny, wsparcia rodziców w byciu rodzicem, w tworzeniu zdrowych relacji, w odpowiedzialnym pełnieniu właściwych sobie ról społecznych, w wychowywaniu dzieci, w umiejętnym towarzyszeniu im w rozwoju.

Cel: rozwój inicjatyw typu Kluby Rodzica, Kluby Ojca, stworzenie przestrzeni i zaproszenie do współpracy środowisk specjalizujących się w dbaniu o relacje, poszerzenie oferty edukacyjnej (warsztaty, grupy wsparcia), wspieranie inicjatyw i promocja i edukacja w duchu Rodzicielstwa bliskości, Porozumienia bez przemocy, pozytywnej komunikacji; współpraca z NGO's.

Działania międzypokoleniowe

Żyjemy w świecie coraz bardziej dotkniętym osamotnieniem, wyobcowaniem, brakiem ufności wzajemnej i nieumiejętności nawiązywania i tworzenia trwałych relacji. Jednym z wyzwań, na które mogą odpowiedzieć biblioteki, jest stwarzanie jeszcze bardziej przyjaznych warunków do zachodzenia interakcji międzypokoleniowych. To tutaj mogą spotykać się seniorzy z dziećmi i pokoleniem średnim. Jest to doskonały sposób na spotkanie i wzajemne bycie dla siebie.

Cel: stworzenie przestrzeni dla jeszcze większego rozwoju projektów międzypokoleniowych, spotkanie grup przedszkolnych, szkolnych, studenckich, senioralnych (kluby seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku) przy jednoczesnej wymianie tego, co każda grupa społeczna może wnieść we wzajemną relację (projekty typu Wolontariusz IT).

Edukacja pozaformalna

Kolejny aspekt życia codziennego mieszkańców Wrocławia, w którym potencjał bibliotek może zostać wykorzystany jeszcze efektywniej. W dobie kryzysu edukacji klasycznej, szkolnej, niedostosowanego programu nauczania do wyzwań stojących przed teraźniejszością i przyszłością młodego pokolenia biblioteki mogą stać się miejscem

rozwoju pasji, pogłębiania i wiedzy, i umiejętności. Miejscem, w którym mogą spotkać się osoby dzielące się swoimi doświadczeniem i wiedzą z osobami poszukującymi.

Biblioteki jako miejsca inspirujące, dające możliwość realizowania swoich zainteresowań, poznawania świata. Jako miejsce gdzie można spotkać „nauczyciela”, który byłby przewodnikiem wprowadzającym w świat i czerpiącym z zasobów wiedzy i mądrości (czego depozytariuszem w swojej idei są przecież biblioteki).

Cel: poszerzenie działalności bibliotek o aspekty dotyczące idei edukacji pozaformalnej (na zasadzie świetlicy czy klubów dziecięco-młodzieżowych), tworzonych z uwzględnieniem zasobów własnych biblioteki (lokalowych i ludzkich) oraz budowanych we współpracy z pomiotami zewnętrznymi, współpraca ze środowiskiem szkolnym, akademickim (przedsięwzięcia typu Uniwersytet Dzieci, Destination Imagination, Wrocławskie Towarzystwo Naukowe). Stworzenie propozycji dla mieszkańców Wrocławia idei ciągłego, całorocznego Festiwalu Nauki.

Lokalne miejsca spotkań

Ze względu na swoje umiejscowienie niemal w całym mieście biblioteki są i stają się naturalnym miejscem dopełniającym ofertę lokalną, osiedlową. Czymś nie tylko naturalnym, ale i koniecznym jest zacieśnianie współpracy między lokalnymi NGO's, szkołami, CAL-ami, Radami Osiedla, klubami seniora, klubami młodzieżowymi, parafiami, młodzieżowymi domami kultury, klubami sportowymi czy ZTPS-ami. Funkcjonowanie w lokalnym środowisku zakłada również bycie nośnikiem popularyzatoresm idei i projektów ogólnomiejskich. Bogaty zasób bazy lokalowej Biblioteki idealnie wpisuje się w realizację takich działań.

Cel: aktywne budowanie społeczeństwa lokalnego, wspieranie i odpowiadanie na potrzeby lokalne, otwartość i inicjowanie współpracy, wnoszenie do współpracy zasobów ludzkich i lokalowych, tworzenie partnerstw, stwarzanie przestrzeni do współpracy i uzupełnianie oferty, bycie aktywnym uczestnikiem życia lokalnego; stwarzanie przestrzeni do rozwoju wolontariatu i tworzenie wolontariatu.

Jedność w różnorodności

Jednym z elementów istotnych dla kierunków rozwoju MBP jest uwzględnienie jej dość specyficznego charakteru. Z jednej strony ważne i potrzebne jest myślenie uwzględniające jedność instytucji, ale także biorące pod uwagę specyfikę różnorodności

poszczególnych placówek – i Punktu Bibliotecznego na ul. Chopina, i Centrum Biblioteczno-Kulturalnego Fama, i Mediateki, i filii nr 54 na ul. Jesiennej. Uwzględnienie innych potrzeb poszczególnych placówek, jak i ich ról w tkance społecznej miasta, przy jednoczesnej profesjonalizacji obsługi mieszkańców w podstawowej funkcji biblioteki, jaką jest upowszechnianie czytelnictwa.

Cel: wypracowanie i wdrożenie systemu zarządzania oraz strategii marketingu i komunikacji wewnętrznej oraz zewnętrznej uwzględniającej specyfikę każdej komórki MBP.

W końcu – **książki i właśnie upowszechnianie czytelnictwa**

Biorąc pod uwagę istotę biblioteki jest to w zasadzie podstawowy element rozwoju i jednocześnie największe wyzwanie stojące przed bibliotekami – poszukiwanie swojej tożsamości i poszukiwanie efektywnych środków dotarcia do mieszkańców. W dobie audiobooków, bardzo tanich dostępnych książek możliwych do kupienia przez Internet z dostawą do domu, biblioteki stoją przed bardzo ważnym momentem znalezienia swojego miejsca w świadomości mieszkańców miasta. Proponowane powyżej kierunki – poszukiwania innych ról – odpowiadania na potrzeby społeczne i lokalne tu i teraz – wydają się dobrym kierunkiem. Zresztą przemiany, jakie przez ostatnie lata przechodzą wrocławskie biblioteki, idą – mniej lub bardziej – w podobnych kierunkach.

Nie odrzucając przeszłości i zmian, które następują w samych bibliotekach – jednym z wyzwań jest i pozostaje wypracowanie nowej, adekwatnej do potrzeb dzisiejszych i przyszłościowych strategii rozwoju bibliotek. Może to się dokonać jedynie w dialogu.

Cel: aktualizacja idei biblioteki dostosowanej do potrzeb współczesności z uwzględnieniem zadań przed nią stojących i biorących pod uwagę rozwój trendów współczesnych; wypracowanie nowej strategii.

B. Szczegółowy opis programu działalności Biblioteki z uwzględnieniem prowadzonych filii w podziale na sekwencje czasowe.

Pierwszym krokiem dla zbudowania rzetelnego szczegółowego programu działalności Biblioteki powinno być przeprowadzenie audytu wewnętrznego i zewnętrznego uwzględniającego specyfikę poszczególnych filii czy punktów bibliotecznych.

Drugim elementem – wypracowanie wraz z osobami odpowiedzialnymi za filie strategii i planu ewentualnych zmian oraz optymalizacji wykorzystania zasobów ludzkich i lokalowych, przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeb lokalnych i roli, jaką biblioteka miałaby w danym środowisku pełnić.

Dopiero po tak przeprowadzonej analizie i wypracowaniu koncepcji, zostałyby ustalone szczegółowe priorytety działań dla poszczególnych filii. Do tego czasu działalność Biblioteki wyznaczałyby założenia aktualnie realizowane z uwzględnieniem wymienionych w p. A kierunków rozwoju realizowanych wg możliwości.

Na dwa pierwsze elementy przewiduję rok czasu. Po tym okresie – przygotowania strategii i planu działań – nastąpiłoby ww. wdrożenie.

C. Plan organizacyjno-finansowy.

Plan na rok 2022 jest de facto realizowany wg ustaleń przyjętych i już zaakceptowanych. W miarę realizowanych założeń następowałaby oczywiście optymalizacja realizacji budżetu. Natomiast elementy zarządcze, takie jak projekt nowej struktury organizacyjnej, polityki finansowej czy modelu zarządzania – zostałyby wypracowane i wdrażane po okresie audytu, analizy i przygotowania razem ze współpracownikami nowej strategii i planu działań.

Analiza dotychczasowego planu i realizacji budżetu MBP nie zakłada zbyt wielkiej elastyczności. Jednakże doświadczenie z realizacji budżetów w relacji do ich planów wskazuje, że optymalizacja środków zawsze jest możliwa.

W budżecie na następne lata istnieje na pewno potrzeba zabezpieczenia większych środków na wsparcie i podnoszenie kompetencji pracowniczych (w tym zwiększenia środków na szkolenia pracowników).

D. Wskazanie sposobów pozyskiwania środków pozabudżetowych.

Przykładowe możliwości pozyskiwania środków:

- biblioteki jako miejsca podnoszenia kompetencji cyfrowych społeczeństwa – środki w ramach Programu Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (kontynuacja Programu Polska Cyfrowa),

- programy resortowe i rządowe skierowane do bibliotek publicznych (np. na zakup nowości wydawniczych, szkolenia, imprezy kulturalne, inicjatywy edukacyjne, zaopatrzenie w komputery i nowe technologie),
- Wieloletni Program Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa,
- granty, dotacje, programy oferowane przez stowarzyszenia i fundacje (np. Fundacja ABC XXI).

Wymagane punkty: E, F, G i H – odpowiedzi na nie znajdują się w zarysie strategii – p. A.

W przyjętej perspektywie pięcio- i dziesięcioletniej funkcjonowania Biblioteki konieczna zapewne będzie okresowa weryfikacja założeń i sposobu realizacji celów. A tym samym dobór odpowiednich założeń, planów (choćby komunikacyjno-informacyjnego) i środków realizacji.

Opracował: Łukasz Łaskawiec

Wrocław, 25.02.2022 r.